

“Meer Deutsch”: Et hav af muligheder med CLIL

Carl Christian Kinze

Distriktsskole Smørum, Egedal Kommune

carl0724@egepost.dk

Abstrakt

Tysk var engang første andetsprog i Danmark. Som både nærliggende og nært beslægtet sprog deler tysk mange ord med dansk – ja faktisk kommer en stor del af det danske vokabularium fra netop tysk – eller måske rettere nedertysk. Det tyske sprog regnes derfor blandt fagfolk for særdeles transparent, men det har ret mange menige danskere (endnu) ikke gennemskuet, idet gennemsigtigheden her til lands fortsat vidt omkring er fejet ind under et tungt tæppe af falske forforståelser. Det tyske sprog åbner mange døre, men desværre skal mange store sten først ryddes af vejen. Til det er der nok brug for en effektiv strategi for at hæve de aktive tyskfærdigheder blandt danskerne. Et vigtigt værktøj i den værktøjskasse, der skal til, er CLIL eller Content and Language Integrated Learning.

1. Indledning

I Danmark har man satset massivt – måske for massivt – på engelsk og det har medført en uagtsom udvanding af øvrige sprogkompetencer og en meget udbredt opfattelse af, at engelsk jo er nok og de andre sprog egentlig ikke er særligt nødvendige. I en sådan vildfarende situation gælder det om at vække tysk-elevers interesse for tyske forhold. Det har såmænd altid været en integreret del af min undervisning. Under et møde på Goethe-Institutet i København fik jeg så at vide, at den slags undervisning havde den fine engelske term Content and Language Integrated Learning eller CLIL

Som underviser i både tysk og naturfag fandt jeg det oplagt at kombinere fagene tysk og biologi i grundskolen, for at motivere til sproglæring igennem interessen for det særlige indhold. Oplagt fordi jeg har en baggrund som biolog og fordi jeg på grund af min opvækst i Sønderjylland fra barnsben har talt tysk. Tysk var i min ungdom den naturlige nøgle til ekstra viden. Således blev min horisont udvidet under jævnlige besøg på både det danske og det tyske bibliotek i min hjemby Sønderborg. Jeg fik faglig indsigt i alskens fag både på dansk og tysk og blev siden betaget af engelsk som mit første fremmedsprog. Der blev således ganske enkelt i højeste grad åbnet for et hav af muligheder.

2. Tysk og biologi

I 1700 og 1800-tallet var det for borgerskabets og adelens unge *come il faut* at tage på dannelsesrejser til Europa og for Danmarks vedkommende i særdeleshed også til de tyske lande. Ordet dannelse findes ikke på engelsk, men det er *Bildung* i sin tyske oprindelse. Afledt heraf er så *Ausbildung* og *Einbildung*. Førstnævnte er uddannelse på dansk, mens sidstnævnte mere direkte som indbildning er indlånt fra tysk. Man skal altså ikke bilde sig ind, at uddannelse kan undvære dannelse.

Tyske og danske biologiske fagtermer ligger klos op ad hinanden. Nærliggende fordi mange danske biologer tidligere problemfrit kunne kommunikere på både tysk og ligeledes fransk. Der er ovenikøbet tyske biologiske begreber, der er dansk opfundne. På dansk og tysk skrives sammensatte navneord som sig hør og bør i ét ord. Det har mange fordele. Den engelske adskillelse af sammensatte navneord finder dog desværre mere og mere indpas herhjemme. Selvom man rundt omkring i landet på skilte kan finde en “rå dyr kølle”, så ville man nok helst sætte sine tænder i en stegt rådyrkølle. Da man ikke altid i den engelske biologiske terminologi kan finde et entydigt engelsk udtryk, har man været nødsaget til at overtage visse tyske ord. For eksempel ordet *Anlage*, der på dansk nemt har kunnet oversættes ’anlæg’ – både biologisk og i bred forstand.

3. Mecklenburg-Vorpommern og hav-tysk

Lige sønden for Lolland, Falster og Møn ligger det tyske forbundsland Mecklenburg-Vorpommern, et forbundsland, der burde udgøre Østdanmarks "Slesvig-Holsten", i og med det også har mange ligheder med Danmark. Her er kridtklinter som på Møn og en over 2000 km kyst. Der er en perlekæde af hansestæder fra Wismar i vest til Greifswald i øst. Folkementaliteten her gør alle fordomme om tyskerne til skamme, da den er meget lig den danske og det ikke kun på grund den store kærlighed til Olsenbandens Egon, Benny og Kjeld. Disse nære forbindelser er blot blevet glemt, men kan forhåbentlig spire frem igen.

To gange drog jeg med en 9. klasse til Stralsund i netop delstaten Mecklenburg-Vorpommern. I Stralsund findes der to store museer der har helliget sig havet som speciale: Meeresmuseum og Ozeaneum. Eleverne blev undervist på tysk, de dissekerede en issing (fladfiskeart) efter en tysk vejledning. De blev betaget af store hvalskeletter, undervandbåde mv. og lærte hurtigt at afkode de tyske ord til dansk så som U-Boot, Walskelett. Hjemme i Danmark kunne eleverne redegøre for adskillige emner, de faktisk kun havde hørt om eller læst på tysk. Som en ekstra bonus havde de haft mulighed for at gå på opdagelse i byen og ved selvsyn af tyske skilte erfare: Gud, hedder det bare (næsten) det samme på tysk? Motivationen var vakt og udmøntede sig i mange tocifrede karakterer på afgangsbrevet. Desværre blev min klasse ikke udtrukket til den mundtlige prøve i tysk.

De to forløb i Tyskland udviste også forskelle. Første gang var der tale om en niende klasse, hvis tyskundervisning kontinuerligt havde haft mig som lærer, anden gang var der tale om et valghold i tysk med elever fra tre skoler og derfor med forskellige forudsætninger i elevgruppen. Begge hold udviste god progression i deres tysklæring. Dog er det min klare opfattelse, at de elever, der havde en baggrund i en kontinuerlig og kompetent undervisning, opnåede de bedste resultater.

4. Meer Deutsch in Dänemark

Desværre måtte de gode taktik skrindlægges, da den økonomiske støtte fra Goethe-Instituttet i København løb ud og min egen kommuneskoles slunkne kasse ikke kunne prioritere en fortsættelse med egne midler til sprog-lejrskoler i udlandet. Men så måtte "Havtysk" jo bare fortsætte inden for rigets grænser og det blev så på Fjord og Bælt i Kerteminde og Øresundsakvariet i Helsingør. På begge disse institutioner havde jeg kontakter til havbiologiske kolleger, der også kunne tale tysk. Så eleverne oplevede tysktalende rollemodeller, bare i Danmark. Alt i alt altså: *Zwar nur klein aber doch sehr fein.*

I 2023 har jeg haft mulighed for at deltage i projektet *CLIL-baserede undervisningsforløb på tværs af sprog og niveauer*. Projektet blev støttet af Det Nationale Center for Fremmedsprog NCCF og koordineret af Petra Daryai-Hansen, Københavns Universitet, og Susanne Jacobsen Pérez, Roskilde Universitet. I dette projekt har jeg beskrevet CLIL-forløbet ”Meer Deutsch”, og min beskrivelse vil – sammen med en række andre CLIL-baserede undervisningsforløb – i 2024 blive tilgængeligt på hjemmesiden <https://ncff.dk>.

5. Konklusion

Anvendelsen af CLIL i sprogfag kræver som påpeget kompetente lærere, helst med en dobbeltkompetence i sprog og fag-fag. Det ville derfor give mening for professionshøjskolerne at oprette særlige CLIL-studieretninger til selvsamme formål. Som oftest fordufter de politiske skåltalers rørstrømske strategiudsigter i noget der desværre mere ligner total tomgang, når der bliver efterlyst en handleplan med konkret budget. *Fein, aber zu klein* bør man sige.